

TEKST EN FOTOGRAFIE TON VAN DEN BORN

IVN EN GROEN ONDERWIJS: VERKENNING VAN EEN IDEALISTISCHE DIMENSIE

VOOR BEHOUD VAN 'HET PARADIJS'

IVN, actief in natuur- en milieueducatie, en het groen onderwijs kunnen wellicht veel voor elkaar betekenen. Jelle de Jong, directeur van IVN, schetst de contouren van een partnerschap.

Als ik minister van Onderwijs zou zijn, zou ik zeggen: we willen in het onderwijs kinderen afleveren die vanuit de duurzaamheidsgedachte kunnen handelen." Dat zegt Jelle de Jong, directeur van IVN. Niet alleen een startkwalificatie, een voldoende voor taal en rekenen en klaar voor een beroep, maar ook kennis over en gevoel voor de natuurlijke omgeving. Dat kan de opdracht voor scholen zijn.

De Jong wijst op zijn kantoor aan de hortus botanicus in Amsterdam op het projectplan 'Groen dichtbij'. "Daar zijn we nu druk mee bezig. Groen als verbinding tussen mensen en hun directe woonomgeving. We willen een impuls geven in twaalf

wijken door het land." Dit past bij de grote taak die IVN zich heeft gesteld: mensen passie en begrip voor de natuur bijbrengen en hopen dat ze daar iets mee doen.

Klein en groot

De Jong is ruim twee jaar geleden bij IVN gekomen. "Als Friese boerenzoon heb ik liefde voor de natuur meegekregen." Achttien jaar lang zette hij zich in voor het bedrijfsleven: in personeelsbeleid en strategiediscussies. "Maar ik wilde mijn talenten graag op een breder maatschappelijk terrein inzetten, ik wilde terug naar de natuur." Dat deed hij net in een lastige periode voor IVN, en misschien wel voor heel die natuur.

IVN wil mensen mee de natuur

innemen, zegt De Jong. "We willen het verhaal van de natuur vertellen. We willen als gids uitgaande van de eigen beleving, mensen deelgenoot maken van de verwondering, liefde en kennis voor de natuur. Dat begint met het kleine: de paddenstoelen die zich ondergronds vertakken, de zwaluw die nooit op de grond komt. Die kleine dingen kun je verbinden met de zorg voor de grote, kwetsbare ecosystemen en de brede maatschappelijke betekenis van de natuur. Dan komen ook thema's als klimaat aan de orde."

Maar natuur lijkt gezakt op het prioriteitenlijstje; in elk geval van het kabinet. "De belangstelling en de liefde voor de natuur is onverminderd groot", verzekert De Jong. "Er is veel aandacht voor klimaat en voeding. Duurzaamheid en ook biodiversiteit mogen bij steeds meer bedrijven thema's worden. Ken je dit filmpje?" Hij laat een animatie zien waarin het belang van biodiversiteit wordt uitgelegd.

Potentieel

Maar inderdaad, de overheid zet een stap terug en natuur wordt in de bezuinigingen zwaarder getroffen

IVN-directeur Jelle de Jong

fen dan elk ander beleidsterrein. Ook voor IVN is er een aanslag op de middelen. “In mijn beleving wordt er in de natuurwereld nog te veel vanuit de verdediging gereageerd op die doorgeslagen bezuinigingen. Maar het hoeft helemaal niet zo slecht uit te pakken. Het dwingt ons creatief te zijn en nieuwe verbindingen te zoeken. Nieuwe partnerschappen.”

Wellicht kan het groen onderwijs zo’n partner zijn? Een partner voor de natuur- en milieueducatie (NME) waarmee IVN zich bezighoudt. En misschien kan dankzij NME bij potentiële instromers de belangstelling voor groen onderwijs groeien. Over een invulling van zo’n partnerschap komen we nog te spreken. Eerst zoomt De Jong in op de veranderingen bij IVN en de aanpak van natuur- en milieueducatie.

Kikker

“In NME zit veel onbenut potentieel”, zegt hij. “We opereren heel versnipperd, elk NME-centrum voor zichzelf. In het instrumentarium zijn we blijven hangen in de twintigste eeuw. We moeten op zoek naar nieuwe media en nieuwe doelgroepen. En we moeten vernieuwen in de inhoud, want de maatschappelijke thema’s van nu, verbonden aan de natuur, zijn ook gezondheid, voeding en energie. IVN heeft die ontwikkeling ingezet,” concludeert hij, “maar door de versnippering gaat het niet snel.”

Bovendien moeten we leren vraaggerichter te werken, luisteren naar wat de provincies van ons willen. Hoe kunnen we de instrumenten dan zo inzetten dat mensen daar het gevoel krijgen: wow, dit helpt ons echt vooruit!”

Een systeeminnovatie, zegt De Jong. Daartoe noodzaakt de situatie. “Het is net als bij de kikker die plotseling in kokend water komt en

‘Er is gelukkig groeiend besef van wat de natuur ons levert, want alles wat geen waarde heeft, is weerloos’

GroenGelinkt

GroenGelinkt is een platform dat het aanbod in natuur- en milieueducatie (lespakketten, excursieplekken, activiteiten) samenbrengt. Het is een onderdeel van het Programma Natuur- en Milieueducatie van Agentschap NL, dat voor dit initiatief een partnerschap is aangegaan met het Ontwikkelcentrum, de Groene Kennis Coöperatie en de Stichting Kennisnet.

IVN

De stichting IVN (afkorting voor instituut voor natuurbeschermingseducatie, een in onbruik geraakte naam) heeft het hoofdkantoor in Amsterdam en in elke provincie een consulentenschap. Er werken 130 mensen op dertien locaties. Zij organiseren natuureducatie in 18 nationale parken en ondersteunen bijna 20.000 vrijwilligers op 173 lokale afdelingen. IVN is heel actief in natuur- en milieueducatie in het onderwijs. Beleving is essentieel. Het gaat IVN om kennis, passie en doen, of met andere woorden, om hoofd, hart en handen.

er direct uitspringt, maar rustig zou blijven zitten als het vuur heel langzaam hoger wordt gedraaid.”

Weerloos

Hij ziet veel raakvlakken met het groen onderwijs. “Wij handelen misschien meer vanuit een idealistisch motief en groen onderwijs wil kinderen voorbereiden op maatschappelijk functioneren, maar we delen uiteindelijk de wens om mensen over de natuur te leren en ze bij die natuur te betrekken.”

Dat is een urgente zaak, vindt hij. “We hebben met ons allen het paradijs gecreëerd hier. We zouden er dankbaar voor moeten zijn, maar net als Adam en Eva willen we ook nog die appel. De vraag is, is dat paradijs wel houdbaar? Wat betekent het voor onze kinderen dat ze niet meer in een vanzelfsprekend contact met de natuur opgroeien? In Engeland is voor het eerst de levensverwachting van kinderen lager dan die van hun ouders, onder

meer vanwege obesitas. Dat zijn zorgwekkende tendensen.”

“Er is gelukkig groeiend besef van wat de natuur ons levert”, vervolgt hij. “Schone lucht, schoonheid en recreatie bijvoorbeeld.” Maar het is nog onvoldoende. “Doordat we natuur niet goed waarderen, heeft het niet veel waarde. En alles wat geen waarde heeft, is weerloos.”

Iets moois

De Jong ziet het groen onderwijs als een soort van co-creator in de regio. “Daar kunnen we een gemeenschappelijke agenda opstellen. Je kunt bijvoorbeeld met mbo-stagiairs stadslandbouw opzetten, tuinen bij een bejaardentehuis aanleggen of mbo’ers op basisscholen laten vertellen over natuur en groen onderwijs.”

De beleving die IVN nastreeft, past volgens hem ook in het onderwijs van de 21ste eeuw. “Onderwijs in deze tijd is dingen ervaren, contacten leggen en praktisch handelen. Ik merkte het bij mezelf. Ik heb drie studies gedaan, maar ik vond het pas echt leuk toen ik ging werken. Zoveel kinderen zijn niet gemotiveerd, want de zingeving ontbreekt. Weliswaar handelen aoc’s niet zoals wij vanuit idealistische motieven. Ze willen goede mensen afleveren, maar ik denk dat het inspirerend voor die jongens en meisjes is om de idealistische dimensie te verkennen.”

Voor het groen onderwijs zou het volgens hem moeten beginnen met een visie op de eigen rol: wat wil je de kinderen meegeven? “Vervolgens ga je naar buiten, in gesprek met bedrijven en gemeenten. Je kunt als school bijvoorbeeld zeggen: we adopteren een wijk en we gaan er de komende jaren iets moois van maken. Of je zet je in om boerderijeducatie verder te helpen.”

Tijd

Scholen zouden zich meer kunnen profileren op duurzaamheid. Maar, erkent De Jong, het kan blijven hangen op losse initiatieven van een betrokken docent. “Het zou misschien meer geïnstitutionaliseerd moeten worden. De overheid die zegt: we willen jongeren afleveren die vanuit duurzaamheid kunnen handelen. Kinderen die naar gehelen kunnen kijken, die besef hebben van de grote vragen voor de samenleving nu, dat het paradijs zoals we dat nu hebben, niet per se houdbaar is, maar dat je je daarvoor moet inzetten. Die zichzelf kennen en weten wat ze kunnen doen.”

“Ik ben extreem optimistisch over de wendbaarheid van de mensheid, maar extreem pessimistisch omdat de tijd zo kort is”, besluit hij. “De snelheid waarmee we bijvoorbeeld het klimaat uit balans brengen. Is het besef van urgentie er wel voldoende? Of zitten we in een afwachtende houding terwijl de degradatie voortschrijdt? Daar zit voor ons als IVN misschien de meest wezenlijke opdracht: het bewustzijn vergroten over de kwetsbaarheid en schoonheid op aarde. Daar hebben we alle partners die we kunnen vinden bij nodig.” ■

Kijk voor links over NME en de animatie over biodiversiteit op www.groenonderwijs.nl > editie 3.